

Oamk Journal

Oulun ammattikorkeakoulun julkaisuja

Tämä on alkuperäisen julkaisun rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenne saattaa erota alkuperäisestä sivutuksestaan ja painoasultaan.

This is an electronic reprint of the original publication. This version may differ from the original in pagination and typographic detail.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä/Please cite the original version:

Talonen, E., Aine, R., Hiltunen, P., & Lehtelä, P-L. (2025). Loppukirityöskentelyllä merkittävä vaikutus opettajaopintojen edistymiseen. *Oamk Journal*, (16). Oulun ammattikorkeakoulu.
<http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2025020610332>

METATIEDOT

Tyyppi: Artikkel

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu

Julkaisunumero: 16/2025

Julkaisuvuosi: 2025

Tekijätiedot: Talonen Eero, Aine Raisa, Hiltunen Pirjo, Lehtelä Pirjo-Liisa

Oikeudet: [CC BY-SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Kieli: suomi

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2025020610332>

Tiivistelmä: Oulun ammattikorkeakoulun ammatillisessa opettajankoulutuksessa pilotoitiin vuonna 2024 loppukirikokeilua, jonka tavoitteena oli tehostetun ohjauksen ja oppimisen tuen avulla edistää opettajaopiskelijoiden valmistumista. Kokeiluun osallistui 15 opiskelijaa, joiden opinnot olivat hidastuneet tai keskeytyneet. Kokeilun avulla opiskelijat saivat uutta vauhtia opintoihinsa ja suurin osa heistä valmistui. Loppukirikokeilussa korostuivat tuutoreiden saavutettavuus, selkeä opintopolku ja vertaisryhmän tuki.

Loppukirityöskentelyllä merkittävä vaikutus opettajaopintojen edistymiseen

10.2.2025 - Talonen Eero, Aine Raisa, Hiltunen Pirjo, Lehtelä Pirjo-Liisa

Ammatillisessa opettajankoulutuksessa pilotoitiin uusi pedagoginen kokeilu, loppukiri, jonka tavoitteena oli tehostetun ohjauksen ja oppimisen tuen avulla saada opettajaopiskelijat tekemään opintonsa valmiiksi. Ammatillisen opettajankoulutuksen tuutoreiden ohjaamaan loppukiriryhmään osallistui opettajankoulutuksen opiskelijoita, joilla opinnot näyttivät hidastuneen merkittävästi, pysähtyneen ja jopa keskeytyneen. Kokeilu tuotti tulosta, kun opiskelijat saivat uuden vauhdin opintoihinsa ja valmistuivat jopa odotettua nopeammin.

Korkeakouluissa on viime vuosina tehty paljon työtä koulutuksen saavutettavuuden edistämiseksi. Ammattikorkeakoulut ovat yhdessä laatineet OHO-oppaan, ja Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston tavoitteena on saavutettavuustyön jatkaminen edelleen (Klemola ym., 2020; Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto [Arene ry], 2020). Monesta selvityksestä on jo ilmennyt, että suurella osalla korkeakouluopiskelijoista on tarvetta oppimisen tuelle (Korkeamäki & Vuorento, 2021; Laamanen ym., 2023; Parikka ym. 2021). On ilahduttavaa, että ammattikorkeakoulut ovat reagoineet tarpeeseen panostamalla pedagogiseen kehittämiseen esimerkiksi Oulun ammattikorkeakoulun Osuva-hankkeessa (Laajala ym., 2024; Toiviainen ym., 2024). Myös aikuisopiskelijoilla on monenlaista oppimisen tuen tarvetta (Arola ym., 2023).

Oulun ammattikorkeakoulun ammatillisessa opettajankoulutuksessa aloitettiin vuoden 2024 alussa loppukirikokeilu, jonka tavoitteena oli tehokkaan ohjauksen ja oppimisen tuen avulla edistää opettajaopiskelijoiden opintojen etenemistä valmistumiseen saakka. Loppukiriryhmämahdollisuutta tarjottiin vuonna 2021 aloittaneille ammatillisen opettajankoulutuksen opiskelijoille, joilla oli opiskeluoikeutta enää puoli vuotta jäljellä eikä valmistuminen entisellä opiskeluvauhdilla vaikuttanut todennäköiseltä.

Ryhmään osallistui 15 opiskelijaa, jotka asettivat tavoitteekseen valmistumisen vuoden 2024 aikana, osa jopa kevään aikana. Opiskelijoiden keskimääräinen opintopistekertymä opettajankoulutuksen 60 opintopisteen kokonaispistemäärästä oli helmikuun alussa

loppukirin alkaessa 23 opintopistettä vaihteluvälin ollessa 3–44 opintopistettä. Ryhmän opiskelijoiden koulutustaustat olivat hyvin monenlaisia: mukana ryhmässä oli eri alojen ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita sekä yliopistotaustaisia maistereita, diplomi-insinöörejä ja tohtoreita. Opiskelijoista neljä (4/15) toimi tai oli joskus toiminut ammatillisen opettajan tehtävissä. Kuusi opiskelijaa oli tehnyt opetusharjoittelun (10 op) ja kymmenen opiskelijaa kasvatustieteelliset opinnot (10 op). Ryhmä oli siis monella tavalla heterogeeninen.

Loppukirin toteutuksessa korostuivat tuutoreiden helppo ja nopea saavutettavuus, osaamisperustaisen opintopolun selkeytetty struktuuri ja vertaisryhmän tuki. Strukturoitu opintopolku perustui vaiheistamiseen ja yksinkertaistamiseen sekä itsenäisen ja yhteisöllisen opiskelun vuorotteluun. Opiskelijoille oli tarjottu opetussuunnitelman mukaista opetusta alkuperäisissä opintoryhmissään ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Alkuperäisten ryhmien materiaalit olivat heidän käytössään myös loppukirin ajan.

Loppukiriryhmälle ei järjestetty varsinaista opetusta, vaan opiskelijoille tarjottiin kuhunkin osaamistavoitteeseen orientoiva tehtävä, jonka avulla opiskelijat perehtyivät itsenäisesti tehtävässä osoitettuihin lähteisiin ja palauttivat mieleensä asioita. Tehtävä tuki opiskelijoiden orientoitumista aiheeseen ja sen avulla opiskelijat myös osoittivat hyödyntäneensä relevantteja tiedonlähteitä. Itsenäisen orientoitumisen jälkeen opiskelijat kokoontuivat keskustelemaan aiheesta, ja tuutorit tarvittaessa ohjasivat keskustelua arviointikriteerien mukaisesti.

Ryhmä kokoontui pääasiassa verkossa Howspacen Live-tiloissa esimerkiksi osaamisen osoittamiseen tarkoitetussa Osaamishuoneessa (kuva 1). Alustalla oli Live-tilojen lisäksi ohjeistukset digitaalisiin järjestelmiin kirjautumiseen ja käyttöön sekä opintojen eri vaiheisiin, kuten opetusharjoitteluun ja kehityssuunnitelman laatimiseen. Lisäksi Howspace-työtilassa oli varauskalenteri, johon tuutorit aikatauluttivat kuukauden tapaamiset kerrallaan. Tapaamisia oli tarjolla kaksi kertaa viikossa pääasiassa joko aamulla klo 8 tai iltapäivällä klo 15 tai 16, ja tarvittaessa myös iltaisin. Jokaiseen tapaamiseen oli korvamerkitty keskustelun aiheena oleva osaamistavoite, mutta käytännössä aiheesta joustettiin opiskelijoiden ennako-orientoitumisen mukaisesti.

KUVA 1. Howspace-työtilan Osaamishuone.

Loppukiri sai opiskelijoilta kiittävää palautetta

Loppukirityöskentely edisti opintoja. Se kävi ilmi opintojen etenemisestä, mutta myös kokeilusta valmistuneiden opiskelijoiden palautekyselyn vastauksista. Vuoden 2024 aikana

loppukiriin osallistuneista 15 opiskelijasta valmistui 14. Kaikki heistä vastasivat palautekyselyssä, että loppukirityöskentelyllä oli merkittävä vaikutus opintojen edistymiseen. Tämän artikkelin aineisto-otteet on poimittu opiskelijoiden palautekyselyvastauksista, ja lisäksi mukana on yksi sähköpostiviestillä lähetetty palaute.

Palautekyselyssä oli asteikkokysymysten lisäksi mahdollisuus avoimiin vastauksiin. Avoimista vastauksista nousi vahvasti opiskelijoiden sanoittamia kuvauksia siitä, etteivät he olisi saaneet vietyä opintojaan loppuun ilman loppukiriryhmän ja sen tuutoreiden tukea. Opiskelija itse oli saattanut jo päättää jättää opinnot kesken, mutta tuutoreiden kannustava ja ratkaisukeskeinen asenne sekä erilaisten osaamisen osoittamisen vaihtoehtojen tarjoaminen vauhdittivat opintojen saattamista loppuun. Välttämättä kyse ei ollut isoista asioista, mutta konkreettisen avun saaminen esimerkiksi opetusharjoittelupaikan etsimiseen, aikataulutukseen tai tietoteknisten järjestelmissä selviytymiseen koettiin merkitykselliseksi.

Loppukiriryhmästä sai tarvittavan ohjauksen ja suunnan opintojen loppuvaiheelle. (Vastaja 2)

Ilman buustausta opinnot olisivat voineet jäädä kokonaan tai venyä edelleen. (Vastaja 5)

Olin jo ajatellut, etten välttämättä valmistu vaan keskityn töihin ja muihin asioihin mutta sekä valmistuin että innostuin opetusharjoittelussa opettajana toimimisesta enkä näe sitä enää suljettuna vaihtoehtona. (Vastaja 1)

Erityistä kiitosta saivat opintoja edistävät selkeät orientaatiotehtävät ja suulliset osaamisen osoittamiset vertaisten kanssa. Tuutorien avulla opiskelijat löysivät myös opetusharjoittelupaikat ja saivat soviteltua opetusharjoittelun omien työkiireiden mukaan. Myös kannustava palaute oli merkittävä motivaattori.

Opiskelijat kokivat, että pitkän tauon jälkeen yksittäisiin tehtäviin olisi ollut itsenäisesti hankala tarttua. Ryhmän ja tuutoreiden tuki ja ohjaus olikin ensiarvoisen tärkeää antaen intoa ja uusia ajatuksia. Tiivis ja tehokas ajankäyttö ja ryhmässä toimiminen veivät opintoja selkeästi kohti valmistumista.

Tiivistää ja tehostaa ajankäyttöä ja ryhmässä mukana oleminen on myös iso tuki ja resurssi. (Vastaja 8)

Opintoihin palaaminen pienenkin tauon jälkeen voi olla haastavaa. Uusi ryhmä antaa uutta puhtia, uusia näkökulmia ja uusia raikkaita ajatuksia opintojen tueksi. Tiedämme, että kannattaa kokeilla erilaisia oppimisen ja osaamisen osoittamisen tapoja. On virkistävää tehdä asioita vähän eri tavalla ja löytää uudelleen (tunnistaa) omat vahvuudet! (Vastaaja 9)

Vertaistuen ja tuutoreiden merkitys

Kun opiskelijoilta kysyttiin vertaisryhmän merkityksestä loppukirjityöskentelyssä, vastauksissa korostui tuutoreiden merkitys jopa tärkeämpänä kuin vertaisryhmän. Toisaalta vertaisryhmä toi sopivan paineen työstää opintoja eteenpäin yhteisessä tahdissa. Vertaisilta opiskelijat kuvasivat saaneensa opintoihin innostusta ja voimaa saattaa opinnot loppuun. Pelkästään tieto siitä, että oli muiden kanssa samassa vaiheessa, antoi voimaa opiskella opinnot loppuun. Vastauksista nousivat esiin myös lojaalisuus ja empatia tuutoreita kohtaan.

Kiitos. Suunnitelmallisuus ja pieni paine kannusti tekemään aikataulussa ettei kuormittaisi turhaan tutor-opettajia ja vertaisoppijoita. (Vastaaja 3)

Ryhmään kuuluminen ja muiden samassa tilanteessa olevien tapaaminen ja kohtaaminen oli voimaannuttavaa ja sai keskittymään opiskeluun. (Vastaaja 8)

Vertaisryhmän tuki oli ensiarvoisen tärkeää. Oli hienoa jälleen "kokoustella" verkossa ja kuulla ja nähdä toisia opiskelijoita. Tsemppattiin toisiamme eteenpäin, iloittiin osaamisesta yhdessä. (Vastaaja 9)

Tuutoreiden yhteistoiminta ja yhteydenpito oli erittäin tiivistä, ja he olivat hyvin sitoutuneita opiskelijoiden ohjaukseen. Tämä varmasti myös välittyi opiskelijoille. Jokainen tuutoreista tiesi opiskelijoiden opintojen vaiheen ja pystyi tarvittaessa ohjaamaan opiskelijaa loppukirissä. Opiskelijalla oli siten neljän tuutorin tuki ja ohjaus koko ajan. Opiskelijoita innosti eteenpäin myös nopea, yleensä jopa saman päivän aikana annettu palaute. Tämä tietysti vaati myös tuutoreilta sisällön hallintaa ja kykyä reagoida nopeasti. Suullisesti osoitetun osaamisen arviointi tapahtui reaaliajassa eli opiskelijat saivat palautetta heti, kun he osoittivat osaamistaan. Suullisesti osoitettua osaamista arvioimassa oli aina kaksi tuutoria.

Tuutoreiden ohjaustavat sopivat minulle hyvin. Tunnistin omia vahvuuksiani ja käytin niitä osaamisen osoittamiseen. Tuutorit kannustivat ja loivat hyvää ilmapiiriä. Oli helppo motivoitua.

(Vastaaja 9)

Hyvä ja kannustava, yhteyden sai tarvittaessa ja sähköpostiin tuli nopeasti vastaukset.

Tarvittaessa myös henkkoht ohjausaikoja sai. (Vastaaja 2)

Kannustavaksi ja ennen kaikkea auttoi jäsennöimään ja huomaamaan, mitä pitää vielä tehdä.

(Vastaaja 8)

Ohjaus oli erinomaista. Yhteys tuutoreihin oli todella helppoa rakentaa. Ohjaus oli erittäin kannustavaa ja asiantuntevaa. Tuutorit toimivat hienona esimerkkinä hyvästä opettajuudesta.

(Vastaaja 11)

Osaamisen osoittamisen tavat koettiin monipuolisiksi

Osaamisen osoittamisen tavat koettiin toimiviksi ja monipuolisiksi. Orientoivien tehtävien pohjalta yhdessä pohtiminen ryhmässä toi osallistujille uudenlaisia näkökulmia asian käsittelyyn. Vertaisoppiminen on tehokas tapa oppia uutta ja kehittää osaamista.

Opiskelijat tekivät tehtävät todella laadukkaasti. Innostus oman osaamisen kehittämiseen ja jakamiseen tulivat oivasti esille loppukiriryhmän yhteisöllisissä osaamisen osoittamisissa. Monesti osaamistavoitteen aiheesta keskustelu jatkui vielä pitkään sen jälkeenkin, kun tapaamiseen sovittu aika oli jo päättynyt.

Palautekyselyn vastauksista kävi myös ilmi, että kirjallisten ja suullisten osaamisen osoittamisen vaihtelun tuoma rytmitys sopi monelle opiskelijalle parhaiten. Konkreettisenä esimerkkinä kirjallisten tehtävien haasteista nousi lukivaikeus, joka oli hidastanut ja vaikeuttanut kirjallisen aineiston käsittelyä ja kirjallisten tekstien laatimista. Myös tiedon rakentelu yhdessä pohtimalla koettiin sopivan rennoksi tavaksi osoittaa osaamistaan verrattuna esimerkiksi suullisiin tentteihin.

Esimerkiksi jos olisi puhuttu suullisena tenttinä, olisi tenttijännitys pilannut osallistumisen. Koska sai myös tehdä kirjallisena, oli hyvä yhdistelmä osaamisen osoittamiseen mutta olisi voinut vienyä enemmän aikaa tehdä lukihäiriöisenä esseitä. (Vastaaja 1)

Minulle ne olivat sopiva lähestymiskulma, tiedon etsiminen itsenäisesti ja reflektointi sekä osaamisen osoittaminen pienryhmissä hyvä. (Vastaja 3)

Koin hyväksi, että osaamisen osoittamiseen ehdotettiin erilaisia, uusia tapoja jotka sopivat minulle todella hyvin. (Vastaja 9)

Mielestäni osaamisen osoittamisen tavat olivat erittäin toimivat. Osaamisen suullinen osoittaminen ja keskustelu kirjallisten tehtävien rinnalla toimi minulle erinomaisesti. Tärkeää oli, että sain kommentteja ja palautetta tehtävistä osana keskustelua. [...] En koe ryhmätöitä mielekkäinä ja niitä on aikuisopiskelijoiden kanssa usein hankala aikatauluttaa. Suullisella osaamisen osoittamisella itsenäisen työskentelyn rinnalle saa kontaktia ja keskustelua. (Vastaja 11)

Mikä hidasti opintojen etenemistä ja millaista tukea kaivattiin lisää?

Korkeakouluopiskelijat ovat usein elämäntilanteissa, joissa esimerkiksi työ ja perhe-elämä asettavat omat reunaehdonsa ajankäytölle ja henkisille resursseille (Parikka ym., 2024). Elämä ei myöskään ole ennalta-arvattavaa ja monia muutoksia voi tapahtua. Aikuisopiskelijan elämäntilanteiden vaihtelu näkyi myös opiskelijapalautteessa.

Osaamisperusteinen opiskelutapa voi poiketa paljon aiemmasta opiskelutavasta. Oman osaamisen itsearviointi ja tunnistaminen ei välttämättä ole helppoa (Happo & Perunka, 2016, s. 56). Lisäksi osaamisen osoittamisen tavan suunnittelu voi tuntua haastavalta, mikä nousi selväksi kipupisteeksi opiskelijapalautteessakin.

Keskiössä opiskelijan ohjauksessa on opiskelijan oman aktiivisuuden, osallisuuden ja toimijuuden tukeminen. Ohjauksessa merkityksellistä on myös sen oikea-aikaisuus, saavutettavuus sekä tarkoituksenmukaiset ohjauksen sisällöt ja muodot (vrt. Varjo ym., 2024). Ohjauksen merkitys opiskelussa tuli hyvin esille loppukirin opiskelijapalautteessa.

Hitaus tuli työelämän kiireistä, ajan kanssa myös oamk järjestelmien hankaluus. (Vastaja 4)

Alun kaaos ja epäselvyys osaamisen osoittamisessa aiheutti paineita toki oma elämäntilanne myös hidasti opintoja. (Vastaja 3)

Kiitos, että tsemppasitte ja uskoitte minuun. ♥ (12.12.2024 sähköposti tuutoreille)

Loppukirin kehittäminen ja tulevaisuus

Loppukirikokeilu oli sekä opiskelijapalautteen että tuutoreiden kokemusten perusteella kannattava, joten sen vakiinnuttaminen osaksi ammatillisen opettajankoulutuksen toimintaa on perusteltua. Aikuisten ja korkeakouluopiskelijoiden oppimiseen vaikuttavat monenlaiset toimintarajoitteet (Arola ym., 2023; Korkeamäki & Vuorento, 2021; Laamanen ym., 2023; Pesonen & Nieminen, 2021) ja arjen yhteensovittamisen haasteet on otettava huomioon kaikissa koulutuksissa, myös ammatillisessa opettajankoulutuksessa. Oulun ammattikorkeakoulu panostaa pedagogiseen kehittämiseen, jossa ammatillinen opettajankoulutus on avainroolissa (Toiviainen ym., 2024). Siksi on tärkeää, että ammatillinen opettajankoulutus myös itse on valmis ja halukas kehittämään omia pedagogisia tukiprosessejaan.

Opettajaopiskelija, joka on itse saanut tehostettua ohjausta ja oppimisen tukea loppukirin kaltaisissa toimintatavoissa, pystyy todennäköisesti myös itse opettajana asettumaan tukea tarvitsevan opiskelijan asemaan. Siksi kokeilu saattoi olla erityisen merkityksellinen osa opettajaksi kasvua.

Täytyy myös sanoa, että loppukiri oli erinomainen kokemus ja esimerkki toimivasta ohjauksesta. Opin sen aikana valtavasti pedagogiikasta hyvin lyhyessä ajassa. (Vastaaja 10)

Monet loppukiriryhmän opiskelijoista eivät olleet tottuneet olemaan tuen tarvitsijoita vaan selviytyjiä, ja tilanne tuntui aluksi hieman hämmentävältä ja uudelta. Kohtaamisen ja kannustamisen kautta hämmennys tuntui hyvin nopeasti vaihtuneen innostukseen ja eteen päin suuntaamiseen.

Opiskelijapalaute oli todella positiivista eikä vastauksissa ollut suoria ehdotuksia loppukirin jatkokehittämiseksi. Vastauksista oli kuitenkin luettavissa joitain sisällöllisiä toiveita, kuten enemmän pedagogisten menetelmien käsittelyä. Lisäksi tuli kokeilun toteutustapaan liittyviä ideoita ja toiveita, kuten tehtävien yhdessä tekeminen pienryhmän kanssa ja jopa tuutorin ohjauksessa. Tästä voi päätellä, että vielä vahvemmallekin ohjaukselle ja tuelle olisi kysyntää.

Kevään 2024 kokeilussa korostui itsenäisellä orientaatiolla käsiteltävään aiheeseen. Palautteessa esitetty toivomus ohjatusta pienryhmätyöskentelystä vaatisi useamman opiskelijan sitoutumista loppukiriäkin tiiviimpään työskentelyyn. Jos tuutori olisi mukana seuraamassa opiskelijoiden yhteisöllistä tiedonrakentelua, hän voisi myös tunnistaa ja tunnustaa osaamista ketterästi jo työskentelyn aikana. Se vaatisi kuitenkin huomattavasti enemmän ohjausresurssia, joten ohjattu pienryhmätyöskentely voisi tulla kyseeseen ainoastaan satunnaisesti. Kehittämisvaiheessa on kuitenkin tärkeä tarttua jokaiseen kehittämisideaan.

Niin Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arenen (2020) kuin ammattikorkeakoulujen henkilöstönkin tahtotila innovatiivisten pedagogisten kokeilujen kehittämiseksi on vahvaa. Oppimisen tukeminen nähdään välttämättömänä ja luontevana osana nykyajan ja tulevaisuuden korkeakoulutusta (Kosunen, 2021; Pesonen & Nieminen, 2021). Oppimisen tuella on selkeä yhteys pedagogiseen hyvinvointiin ja korkeakoulun tuloksellisuuteen (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2019; 2024). Loppukiri on vain yksi lukuisista Oulun ammattikorkeakoulussa tehdyistä kokeiluista, joista moni on vakiintunut olennaiseksi osaksi osaamisalojen ja yksiköiden toimintaa. Korkeakoulujen saavutettavuutta on kuitenkin kehitettävä edelleen irrallisista yksittäisistä teoista kokonaisvaltaiseksi koulutuksen pohjaksi (Alaranta ym., 2024; Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto [Arenen ry], 2021).

Hyvien loppukiritulosten ja -kokemusten vuoksi ammatillisessa opettajankoulutuksessa on koottu jälleen kevääksi 2025 uusi loppukiriryhmä, joka kokoontui aloitustapaamiseensa juuri ennen joulua 2024. Kevätlukukauden aikana kiihdytellään jälleen loppukirissä riittävä matka, kaarretaan loppusuoralle ja tehdään vielä loppuheittäytyminen maaliin saakka. Uusien pedagogisten toimintamallien kehittäminen ja toteuttaminen vaatii aina heittäytymistä.

Talonen Eero

lehtori

Kielikeskus

Oulun ammattikorkeakoulu

Aine Raisa

lehtori

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Oulun ammattikorkeakoulu

Hiltunen Pirjo

lehtori

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Oulun ammattikorkeakoulu

Lehtelä Pirjo-Liisa

yliopettaja

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Oulun ammattikorkeakoulu

Lähteet

Alaranta, M., Happo, I., Rollins, M., & Talonen, E. (2024). Saavutettavampaa korkeakoulutusta – vaiko parempaa oppimista kaikille? *Oamk Journal*, (73).

<http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2024060646504>

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. (2020). *Kestävä, vastuullinen ja hiilineutraali ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun kestävän kehityksen ja vastuullisuuden ohjelma*. <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/Kest%C3%A4v%C3%A4%20vastuullinen%20ja%20hiilineutraali%20ammattikorkeakoulu.pdf? t=1606145574>

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. (2021). *Arenen lausunto luonnoksesta korkeakoulujen saavutettavuussuunnitelmaksi*. https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Lausunnot/2021/OKM_VN-3884-2020%20Arenen%20lausunto%20luonnoksesta%20korkeakoulutuksen%20saavutettavuussuunnitelmaksi%205.5.2021.pdf? t=1620199050

Arola, M., Ekström, M., & Juntunen, L. (2023). *Jokaisen osaaminen näkyviin. Aikuisten oppimisen vaikeudet, kouluttautuminen ja työelämä* (Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen julkaisuja 3/2023). Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus.

<https://www.jotpa.fi/fi/jokaisen-osaaminen-nakyviin-aikuisten-oppimisen-vaikeudet-kouluttautuminen-ja-tyoelama>

Happo, I., & Perunka, S. (2016). Miten sinä haluaisit osaamisesi osoittaa? Henkilökohtaistetun opintopolun toteutuminen Ammatillisen opettajakorkeakoulun opetusharjoittelussa Oulun ammattikorkeakoulussa. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 18(2), 54–72. <https://journal.fi/akakk/article/view/88239>

Klemola, U., Ikäheimo, H., & Hämäläinen, T. (2020). *OHO-opas: opiskelukykyä, hyvinvointia ja osallisuutta korkeakouluihin*. OHO!-hanke. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8110-5>

Korkeamäki, J., & Vuorento, M. (2021). *Ilmoitettujen terveyst- ja toimintarajoitteiden vaikutus korkeakouluopiskeluun*. *Eurostudent VII -tutkimuksen artikkelisarja* (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:16). Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-841-0>

Kosunen, T. (2021). *Kohti saavutettavampaa korkeakoulutusta ja korkeakoulua* (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:35). Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-838-0>

Laajala, T., Toiviainen, E., Huttunen, H., Saarinen, S., Happo, I., & Hiltunen, P. (2024). Osuva – Ohjauksen ja tuen yhteiskehittämistä Oulun ammattikorkeakoulussa. *Opinto-ohjaaja 3/2024*. Suomen opinto-ohjaajat ry. https://issuu.com/opinto-ohjaaja-ammattilehti/docs/opinto-ohjaaja_3_2024_web_01

Laamanen, M., Ladonlahti, T., Häkkinen, P., & Kärkkäinen, T. (2023). *Opiskelijan hyvinvointi koetuksella? Korkeakouluopiskelijoiden kokemat terveyst- ja toimintarajoitteet, digitaalinen osaaminen ja opiskelu pandemian aikana* (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2023:41). Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-750-5>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (17.1.2019). *Korkeakouluille uusi rahoitusmalli* [tiedote]. <https://okm.fi/-/korkeakouluille-uusi-rahoitusmalli>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (11.4.2024). *Korkeakouluille uudet rahoitusmallit* [tiedote]. <https://okm.fi/-/korkeakouluille-uudet-rahoitusmallit>

Parikka, S., Holm, N., Ikonen, J., Koskela, T., Kilpeläinen, H., & Lundqvist, A. (2021). *Korkeakouluopiskelijoiden mielenterveys, elintavat ja opiskeluryhmään kuulumisen*. *KOTT 2021-tutkimuksen tuloksia*. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. <https://thl.fi/documents/155392151/190160002/KOTT2021->

[tutkimuksen+perustulokset.pdf/db343de6-25d0-0964-42a9-ffe268d9932d/KOTT2021-tutkimuksen+perustulokset.pdf?t=1639369139813](https://www.thl.fi/kott_verkkoraportit/taulukot_2024/index.html)

Parikka, S., Ikonen, J., Pohjola, V., Koskela, T., Kilpeläinen, H., Sarttila, K., & Lundqvist, A. (2024). *KOTT 2024 -tutkimuksen perustulokset*. Haettu 7.1.2025 osoitteesta https://www.thl.fi/kott_verkkoraportit/taulukot_2024/index.html

Pesonen, H., & Nieminen, J. H. (2021). *Huomioi oppimisen esteet: Inklusiivinen opetus korkeakoulutuksessa*. PS-kustannus.

Toiviainen, E., Laajala, T., & Hiltunen, P. (2024). Ohjauksen ja oppimisen tuen yhteiskehittämistä Oamkin tutkinto-ohjelmissa. *Oamk Journal*, (30). Oulun ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/urn:nbn:pifife202402278983>

Varjo, J., Helander, J., Kalalahti, M., & Murto, V. (toim.), (2024). Elontila: Elinikäisen ohjauksen kansallinen arviointi 2023–2024. *Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, 2024(42)*. Työ- ja elinkeinoministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-774-8>